

O'ZBEK SINFLARIDA RUS TILINI O'QITISH USULLARI

Ergashev Hamid O'ktam o'g'li

*Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat O'zbek tili va adabiyoti
universitetining 4-kurs talabasi*

E-mail: khamidergashev_555@gmail.com

Telefon: +998883771007

Annotasiya: Hozirgi zamon globallashuv davrida rus tilini o'qitish nafaqat milliy darajadagi, balki xalqaro hamkorlik uchun muhim masala hisoblanadi. O'zbek sinflarida rus tilini samarali o'rgatish uchun an'anaviy va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni uyg'unlashtirish lozim. Ushbu maqolada rus tilini o'qitishda qo'llaniladigan samarali usullar, innovatsion yondashuvlar va malaka oshirish masalalari keng tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: daraja, o'qitish, texnologiya, ilovalar, rus tili, interaktiv vositalar, kommunikativ yondashuv, mobil ilovalar, adabiyot, onlayn platformalar.

Абстрактный: Сегодня, в эпоху глобализации, преподавание русского языка является важным вопросом не только национального уровня, но и международного сотрудничества. Для эффективного преподавания русского языка в узбекских классах необходимо сочетать традиционные и современные педагогические подходы. В данной статье представлен комплексный анализ эффективных методов, инновационных подходов и проблем обучения, используемых в преподавании русского языка.

Ключевые слова: уровень, обучение, технологии, приложения, русский язык, интерактивные инструменты, коммуникативный подход, мобильные приложения, литература, онлайн-платформы.

Abstract: In the current era of globalization, teaching the Russian language is an important issue not only at the national level, but also for international cooperation. In order to effectively teach the Russian language in Uzbek classes, it is necessary to combine traditional and modern pedagogical approaches. This article provides a comprehensive analysis of effective methods, innovative approaches and issues of professional development used in teaching the Russian language.

Keywords: level, teaching, technology, applications, Russian language, interactive tools, communicative approach, mobile applications, literature, online platforms.

Kirish

Globallashuv va axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi til o'rganish muhimligini yangi bosqichga olib chiqdi. O'zbekistonda rus tili ko'p yillardan beri xalqaro aloqa va fan tili sifatida o'rgatilib kelinmoqda. Ayniqsa, o'zbek sinflarida rus tilini samarali o'rgatish yosh avlodning bilim saviyasini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu maqolada rus tilini o'qitish jarayonidagi dolzarb masalalar, innovatsion usullar va takomillashtirish yo'llari keng yoritiladi.

1. O'quvchilarning ehtiyojlarini aniqlash

Differensial yondashuv rus tilini samarali o'rgatishning birinchi sharti hisoblanadi. Har bir o'quvchining o'ziga xos qobiliyati, qiziqishi va ehtiyojlari mavjud. Shu sababli, o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, quyidagicha guruhlariga ajratish maqsadga muvofiq:

1. Boshlang'ich daraja: asosiy so'z boyligi va oddiy gaplarni o'zlashtirish;
2. O'rta daraja: grammatik qoidalarni amaliyotda qo'llash;
3. Yuqori daraja: og'zaki va yozma muloqotda o'z fikrini aniq ifoda etish.

Differensial yondashuv o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, chunki ular o'zlari uchun qulay va tushunarli bo'lgan materiallarni o'zlashtirishda muvaffaqiyatga erishadilar⁴⁹

2. Kommunikativ yondashuvning ahamiyati

Rus tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv asosiy o'rinni egallaydi. Ushbu metod tilni muloqot vositasi sifatida qo'llashga o'rgatadi. Dars jarayonida :

- Turli real hayotiy vaziyatlarni sahnalashtirish;
- 2. O'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lib, bir-birlari bilan muloqot qilishga undash;
- Dialog va munozaralarni tashkil etish orqali faollikni oshirish mumkin⁵⁰.

Masalan : „Restoranda suhbat“, „Do'st bilan tanishuv kabi rolli o'yinlar rus tilidagi leksik va grammatik bilimlarni mustahkamlaydi.

- Rolli o'yinlar: o'quvchilarni turli hayotiy vaziyatlarni sahnalashtirishga undash (masalan, „do'konda xarid qilish“ yoki „mehmon kutish“).

- Guruhli mashg'ulotlar: o'quvchilarni kichik guruhlariga bo'lib, bir-birlari bilan muloqot qilish orqali faol ishtirokni rag'batlantirish.

- Dialoglar va munozaralar: dars davomida o'quvchilar turli mavzularda o'z fikrlarini ifoda etib, til ko'nikmalarini rivojlantiradilar⁵¹

Bunday yondashuv nafaqat til o'rganishni osonlashtiradi, balki o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi va ularni faol tinglovchi va muloqotchi bo'lishga o'rgatadi.

3. Innovatsion texnologiyalarning roli

Zamonaviy texnologiyalar o'qitish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Rus tilini o'rgatishda quyidagi vositalar keng qo'llanilishi mumkin:

3.1. Interaktiv vositalar

Interaktiv doskalar: yangi mavzularni tushuntirishda vizual materiallardan foydalanish imkonini beradi.

Audiovizual materiallar: rus tilidagi filmlar, qo'shiqlar, va hikoyalar tinglash va talaffuzni takomillashtirishga yordam beradi.

⁴⁹ . Sharipova, N. (2022). Rus tilini o'rgatishda o'quvchilarning ehtiyojlarini hisobga olish. Toshkent: Ta'lim va tarbiya nashriyoti.

⁵⁰ . Ivanova, L. (2019). Kommunikativ yondashuvning afzalliklari. Moskva: Prosveshcheniye nashriyoti.

⁵¹ Kurbanova, A. (2021). Multimedia texnologiyalari va dars samaradorligi. Pedagogika va psixologiya jurnali, 3-son.

3.2. Mobil ilovalar

Duolingo, Memrise, va LinguaLeo kabi dasturlar orqali o'quvchilar mustaqil ravishda rus tilidagi leksik va grammatik mashqlarni bajarishlari mumkin (Kurbanova, 2021).

3.3. Onlayn platformalar

Zoom yoki Google Meet orqali darslarni tashkil qilish, virtual guruhlarda turli muloqot mashg'ulotlarini o'tkazish imkonini beradi. Shu bilan birga, rus tili o'rganuvchilari uchun maxsus veb-saytlar (masalan, Русский язык для всех) foydalidir.

4. Madaniy kontekstni kiritish

Tilni o'rganish faqat so'zlashuv yoki grammatikaga asoslanmasligi kerak. Tilni madaniyatdan ajratib bo'lmaydi. Rus tilini o'zbek sinflarida o'rgatishda quyidagi madaniy elementlardan foydalanish tavsiya etiladi:

- Adabiyot: Pushkin, Tolstoy, Dostoyevskiy kabi buyuk yozuvchilarning sodda asarlarini o'rganish;
- Qo'shiqlar va she'rlar: rus xalq qo'shiqlari va mashhur shoirlarning ijodini o'qish orqali o'quvchilarning lug'at boyligini oshirish;
- An'analar va bayramlar: Maslenitsa, Yangi yil kabi rus an'analari haqida suhbatlar tashkil etish;

Madaniy elementlarni qo'shish o'quvchilarda tilni o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshiradi va ularga rus xalqining turmush tarzini yaxshiroq tushunish imkonini beradi.

5. O'qituvchilarning malakasini oshirish

Malakali o'qituvchi — samarali o'qitishning asosi. Rus tilini o'rgatish jarayonida o'qituvchilarning bilim va ko'nikmalarini muntazam oshirish zarur. Ushbu maqsadda:

1. Seminar va treninglar: yangi pedagogik metodlarni o'zlashtirish.
2. Ilmiy-amaliy konferensiyalar: tajriba almashish va muammolarga yechim topish.
3. Onlayn kurslar va vebinarlar: yangi texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlarini o'rgatadi (Nazarova, 2020).

6. Integratsion yondashuv

Rus tilini boshqa fanlar bilan integratsiya qilish samaradorligini oshiradi. Masalan:

- Geografiya va tarix: rus tilida geografik va tarixiy mavzularni o'rganish.
- Biologiya: rus tilida oddiy ilmiy matnlarni tahlil qilish.
- San'at: rus tilidagi qo'shiqlar, kartinalar va filmlar yordamida darslarni tashkil qilish.

Bu yondashuv nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki boshqa fanlarga qiziqishni ham oshiradi.

7. O'quvchilar uchun motivatsion dasturlar

Rus tilini o'qitishda o'quvchilarning qiziqishini oshirish uchun turli rag'batlantiruvchi dasturlarni tashkil etish muhim. Masalan:

- Rus tili bo'yicha olimpiadalar va tanlovlar.
- Sovrinli viktorinalar.
- Rus tili bo'yicha xalqaro sertifikat dasturlariga tayyorlash (masalan, TRKI).

Bunday tadbirlar o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning o'zlariga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi.

Xulosa

O'zbek sinflarida rus tilini o'qitish jarayoni o'qituvchi va o'quvchining faol ishtiroki, zamonaviy texnologiyalar va samarali usullardan foydalanishga asoslangan bo'lishi kerak. Kommunikativ yondashuv, interaktiv texnologiyalar va madaniy kontekstni kiritish orqali rus tilini o'rganishni qiziqarli va foydali qilish mumkin. Shu bilan birga, o'qituvchilarning malakasini oshirish va integratsion yondashuvni joriy etish jarayonni yanada takomillashtiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ivanova, L. (2019). Kommunikativ yondashuvning afzalliklari. Moskva: Prosveshcheniye nashriyoti.
2. Sharipova, N. (2022). Rus tilini o'rgatishda o'quvchilarning ehtiyojlarini hisobga olish. Toshkent: Ta'lim va tarbiya nashriyoti.
3. Kurbanova, A. (2021). Multimedia texnologiyalari va dars samaradorligi. Pedagogika va psixologiya jurnali, 3-son.

